

A Belügyminisztérium szolgálati igazolványai, 1953-1995

A 1953 és 1995 két határvonalat jelent a magyar belügyi szolgálati igazolványok történetében: 1953-ban nem csupán az úgynevezett egységes Belügyminisztérium jött létre, hanem egységesítették a belügyi tárca felügyelete és irányítása alá tartozó rendvédelmi testületek szolgálati igazolványait is. 1995 pedig azt az esztendőt jelöli, amikor a Belügyminisztérium – a modern kor követelményeihez és elvárásaihoz igazodva – áttért a kártyaigazolványokra.

Az egységes Belügyminisztérium új szolgálati igazolványa

A magyar rendvédelem-történetben, ezen belül pedig a Belügyminisztérium történetében is meghatározó év volt az 1953-as esztendő. Abban az évben számolták fel ugyanis az Államvédelmi Hatóságot¹ és korábban e szervezethez tartozó államvédelmi és rendvédelmi testületeket integrálták a Belügyminisztériumba. Így jött létre az egységes Belügyminisztérium, amely „fennhatósága” alól viszont kikerültek a helyi „önkormányzatok” a tanácsok a Belügyminisztérium már „csupán” az államvédelmi és a rendvédelmi szervezeteket felügyelte, pontosabban, irányította: rendőrséget, a határőrséget, a belső karhatalmat, a büntetés-végrehajtást, a légoltalmat, a tűzoltóságot és a tárca megyei főosztályait.

Az 1953-ban Moszkvában összeállított magyar kormány tagjaként – talán kissé meglepő módon – SINGER (GERŐ) Ernő irányította a Belügyminisztériumot: egyes adatok szerint, Lavrentyij Pavlovics BERJA személyesen hívta fel ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyást, hogy SINGER (GERŐ) Ernőt nevezzék ki belügyminiszterré.² Végül is, SINGER (GERŐ) Ernő hivatalosan 1953. VII. 4-én vette át a Belügyminisztérium irányítását az addigi minisztertől, GYÖRE Józseftől, aki azonban nem távozott a minisztériumból, hanem miniszter-helyettesi beosztásban továbbra is ott maradt.³ Egy héttel később terjesztette elő SINGER (GERŐ) Ernő az Államvédelmi Hatóság megszüntetéséről szóló indítványát, és a következő héten a minisztertanács hatályon kívül helyezte az Államvédelmi Hatóság létesítéséről szóló 1949. évi minisztertanácsi rendeletet, ezzel az Államvédelmi Hatóság mint önálló szervezet megszűnt.⁴

A határozatot azonban felemás módon hajtották végre, hiszen az államvédelmi állománykategóriát nem szüntették meg, sőt a Belügyminisztérium szinte az összes jelentős beosztásába államvédelmi tisztet neveztek ki. Sőt, a SINGER (GERŐ) Ernőt követő belügyminiszter, korábban az Államvédelmi Hatóságban szolgálatot teljesítő PIROS László, több miniszteri rendeletet, utasítást és parancsot, mint „államvédelmi altábornagy” írt alá, amire – tudniillik, hogy a nevükhöz rendfokozatot írjanak – a korábbi és a későbbi belügyminiszterek esetében sem volt példa.⁵ A Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottságának 1955. XII. 8-ai határozata értelmében viszont felállították az Államvédelmi Főcsoport-főnökséget.⁶

A Belügyminisztérium újjászervezett kollégiuma⁷ 1953. VIII. 11-én tartotta második ülését, amelynek napirendjén három pont szerepelt: „1. jelentés a Belügyminisztérium átszervezésének állásáról és az ezzel kapcsolatos további feladatok. 2. Az Ellenőrzési Főosztály munkaterve 1953. augusztus és szeptember hóra. 3. Javaslat az új szolgálati igazolvány kiadására.”⁸

Az új szolgálati igazolványok bevezetését elsősorban az indokolta, hogy korábban ahány rendvédelmi testület tartozott a Belügyminisztériumhoz, annyiféle szolgálati igazolványt használtak. Eljött tehát az ideje annak, hogy — a belügyi tárca szervezeti egységeinek kialakítása mellett — a szolgálati igazolványokat egységesítsék, ily módon is kifejezésre juttatva egy későbbi terminológiával élve, az összbelügyi szemléletet. Az előterjesztés szerint „*az igazolvány kivitelezésénél (papír, nyomás, érvényesítése rendszer stb.) döntő szempont, hogy a rendelkezésre álló technikai lehetőségek felhasználásával az új igazolvány fokozott biztonságot nyújtson a visszaélések megakadályozására, valamint imperialista hírszerző szervek által történő hamisításokkal szemben.*”⁹ A kollégium tagjai komolyan vették a feladatukat, a legapróbb részletekre is odafigyeltek, mint például arra, hogy bekerüljön-e az okmányba az intézkedésre és a fegyverviselésre való jogosultság, vagy sem? Ezt a kérdést egyébként SINGER (GERŐ) Ernő tette fel, amire – többek között – ÁCS Ferenc áv.ezds. a Személyzeti Főosztály vezetője azt válaszolta, hogy erre azért nincsen szükség, mert a rendfokozat és az egyenruha önmagában jogosít fegyverviselésre.¹⁰ Végül is, SINGER (GERŐ) Ernő döntése alapján, a fegyverviselésre való jogosultság bekerült az igazolványba, de az intézkedésre feljogosító szöveg nem. Ugyancsak kérdéses volt, hogy az esetleges előléptetést követően új igazolványt állítsanak-e ki, vagy pedig a meglévőbe jegyezzék be a változást. A döntés értelmében előléptetésnél új igazolványt kellett kiállítani.

A kollégiumi ülés résztvevői az okmány méretéről is vitakoztak, ezúttal is SINGER (GERŐ) Ernő kérdezett arra, hogy lehet-e kisebb méretű az igazolvány? Megnyugtatták, hogy lehet. Az eredeti javaslat szerint az igazolvány – amelynek mintája az Államvédelmi Hatóság korábbi igazolványa volt — mérete 73×105 mm lett volna, az elfogadott méret pedig 70×100 mm lett.

Az előterjesztés az igazolvány külső részét meggypiros színben határozta meg, a kötését pedig bőrutánzatú vászonban. A fedőlapon aranyozott nyomással a népköztársasági címer, alatta pedig a testület megnevezése volt látható. A testületek megnevezése kapcsán a „Megyei Hatóság” elnevezés okozott némi fejtörést, mert a kollégiumi ülés időpontjában még nem határozták meg a megyei szervezetek elnevezéseit.¹¹ SINGER (GERŐ) Ernő a „Megyei Hatóság” elnevezést az igazolványokon tovább akarta részletezni például Járás, Budapest stb.,¹² sőt véleménye szerint a megyék neveit is fel kellett volna tüntetni az igazolványokban.¹³

A belső oldalak — biztonsági megfontolásból — kétféle alapnyomattal és kétféle színben készültek. Az igazolvány második oldala tartalmazta a sorszámot, a tulajdonos csillag-kapoccsal rögzített fényképét a kiállító szervezet dombornyomású szárazbélyegzőjének lenyomatával, a tulajdonos aláírását, valamint a nevét, a rendfokozatát, a testület megnevezését, a fegyverviselésre való jogosultságot, a kiállítás dátumát, a kiállító szervezet nedves-bélyegző lenyomatát és az ahhoz tartozó aláírást. A harmadik oldalon pedig a negyedévente beragasztandó érvényesítő bélyegeknél volt a helyük.

A polgári és a szerződéses állomány igazolványának borítója felirat nélküli, sötétkék színű bőrutánzatú vászomból készült.

A Belügyminisztérium 70 000 darab igazolványra adott megrendelést, azok darabja 3 forintba került, az igazolványhoz tartozó celluloid tok pedig több mint a kétszeresébe, azaz 8 forintba.

A vonatkozó miniszteri szabályozás 1953. XI. 10-én látott napvilágot, amely meghatározta, hogy: „... a Belügyminisztérium kötelékébe tartozó összes szervek személyi állományát 1953. november 12-től 17-ig egységes mintájú új szolgálati igazolvánnyal kell ellátni. A korábban kiadott szolgálati igazolványokat egyidejűleg be kell vonni, ezek 1953. november 17-én 24 órakor érvényüket veszítik.” A SINGER (GERŐ) Ernő belügyminiszter azt is fontosnak tartotta, hogy „... a szolgálati igazolványnak, mint a legfontosabb szolgálati okmányoknak gondos megőrzése minden beosztott elsőrendű kötelessége. A szolgálati igazolvány gondatlan kezelése, vagy elvesztése megkönnyíti az ellenség aknamunkáját, kártevését és fontos területekre való behatolását. Ezért azt, aki szolgálati igazolványát elvesztette, fegyelmi úton kell felelősségre vonni.”¹⁴

A téma szabályozása során azt is meghatározták, hogy a Belügyminisztérium központi főosztályai és osztályai részére a Személyzeti Főosztály vezetője, az országos parancsnokságok szerveinek a részére az országos parancsnokok, a Határőrség és a Belső Karhatalom részére a Határőrség és a Belső Karhatalom parancsnoka, a BM Megyei (Budapesti) Főosztályai és az alárendelt szerveik részére a megyei (budapesti) főosztályvezetők adják ki, illetve írják alá. Az is meghatározásra került továbbá, hogy melyik igazolvány hová jogosítja tulajdonosát belépésre. Ez a szolgálati igazolvány-család nem egészen három évig volt forgalomban. **(I.sz. melléklet)**

1956 - 1957 - 1958 és 1970. évi szolgálati igazolványok

A belügyminiszter helyettese, FEKETE Károly áv.ezds. a Személyzeti Főosztály vezetője 1956. IV. 21-én adta ki parancsát, mely szerint: „A Belügyminisztérium kötelékébe tartozó szervek beosztottai részére 1956. április 25-től 30-ig új szolgálati igazolványok kiadását rendelem el.”¹⁵

Ezek az igazolványok már esztétikailag is mutatósabbak voltak, és elrendezésében is némi változást mutattak az előzőkhöz képest. Tartalmi változás volt továbbá többek között az is, hogy amíg korábban a Határőrség és a Belső Karhatalom közös igazolványt használt, most két különböző feliratú igazolványt kaptak a határőrök és a karhatalmisták.¹⁶ Az igazolvány továbbra is feljogosította a tulajdonosát fegyverviselésre.

A vezetői állomány „Belügyminisztérium” feliratú szolgálati igazolványát a belügyminiszter, a vezetői állomány ugyancsak „Belügyminisztérium” feliratú igazolványát pedig a BM Személyzeti Főosztályának vezetője, a többi testületi igazolványt pedig az adott testület vezetője, illetve a megyei főosztályok vezető irták alá.

A Belügyminisztérium központi épületébe külön belépési engedély nélkül jogosított belépésre a „Belügyminisztérium” feliratú igazolványok közül az, amelyeknek érvényesítő szelvényein átlós irányban haladó 5 mm széles sávval volt ellátva.

Az új igazolványok feliratai — a testületek megnevezései — nagyjából megegyeztek az 1953-as igazolványéival.¹⁷

Az igazolványok külsőben nem, de belsőben változtak. A fénykép átkerült a harmadik oldalra, az érvényesítés – négy havonta – pedig ezentúl nem bélyeggel, hanem érvényesítő szelvényel történt. **(II.sz. melléklet)**

1956 október végén újabb, egyoldalú, nemzeti színű átlós sávú igazolvány jelent meg, amelyet két nappal később a nemzetőrségi igazolvány követett¹⁸. A nemzetőr igazolvánnyal azonban e tanulmány keretében — annak ellenére, hogy rendvédelmi szervezet igazolványáról van szó — nem foglalkozom, mivel a testület nem a Belügyminisztériumhoz tartozott.

Az előző belügyminiszter-helyettesi parancs után, majd másfél évvel később, 1957. III. 14-én írta alá a belügyminisztérium szervezeteihez címzett, az új szolgálati igazolványokról szóló tájékoztatóját HORVÁTH János r.alez. a Belügyminisztérium Elnöki Főosztályának vezetője.¹⁹ Ezt azonban megelőzte a Belügyminisztérium Elnöki Főosztály Szervezési Osztálya vezetőjének, CSÉPKÉ Béla r.örgy-nek 1957. I. 3-án keltezett javaslata, amely kétféle igazolványt terjesztett elő:

A javaslat kétféle igazolványt terjesztett elő: intézkedésre és fegyverviselésre jogosítót, valamint intézkedésre és fegyverviselésre nem jogosítót.

Az intézkedésre és fegyverviselésre jogosítót például a rendőrség egyenruházott, valamint vegyes, illetve polgári ruhás bűnügyi, politikai,²⁰ közbiztonsági, közlekedésrendészeti, igazgatásrendészeti, kiképzési stb. dolgozók, az intézkedésre és fegyverviselésre nem jogosító igazolványt pedig az adminisztratív dolgozók,²¹ és a kinevezett polgári alkalmazottak részére javasolta az előterjesztő. Az új igazolványok gyártásának megszervezésével az anyagi főosztályt a kiosztás megszervezésével pedig az elnöki osztályt bízták meg.

Az 1957. I. 21-én megtartott miniszterhelyettesi értekezlet²² foglalkozott többek között az új igazolvány bevezetésével: *„Hozzászólások után Tömpe Miniszterh. . . . elvtárs úgy dönt, hogy a rendőrség minden tagja rendőrségi igazolványt kapjon. Egységes igazolvány legyen. Legyen tehát egységes Belügyminisztériumi . . . igazolvány, a rendőrség számára az igazolványokat Garamvölgyi Vilmos r. ezredes elvtárs, az Országos Parancsnokságokhoz tartozó szervek számára pedig Kurimszky Sándor r. vör. írja alá. fegyverviselésre mindazok kapjanak jogot, akik érdemi rendőri munkát végeznek. Az igazolvány színe a sapka szalagjával legyen megegyező.”*²³

A Belügyminisztérium Elnöki Főosztály vezetőjének 1957. III. 14-én kelt tájékoztatójában már rögzítették az igazolványok formáját és tartalmát. E szerint a belügyminisztériumi igazolvány nagysága és formája azonos volt a régi, 1956-ban bevezetett szolgálati igazolványéval, a színe piros volt és a Kossuth-címer volt látható a borítóján. Az igazolvány második oldalán az alapanyaggal azonos színű Kossuth-címer szerepelt, a tulajdonos neve rendfokozatával együtt, a fegyverviselésre való jogosultság, valamint a dátum és a kiállító aláírása. A harmadik oldalon a tulajdonos 5×5 cm-es, fekete-fehér fényképét helyezték el, alatta az érvényesítő szelvényel.²⁴ Ilyen igazolványt kaptak: a Belügyminisztérium személyi állománya, az országos parancsnokságok központjába kinevezett és szolgálatot teljesítők, a budapesti és a megyei rendőr-főkapitányságok vezetői, a politikai osztályok vezetői és a Büntetés-végrehajtási Parancsnokság, valamint Tűzoltóság budapesti és megyei szervezeteinek parancsnokai.

A rendőrség szolgálati igazolványa kék színű, a többi testületé pedig piros színű volt. Az előző igazolványhoz képest változás volt, hogy az igazolvány tulajdonosának előléptetését követően nem kellett új igazolványt kiállítani, hanem azt a név alá, a megfelelő helyre írták be oly módon, hogy a korábbi rendfokozatot áthúzták, alá írták az újat és bélyegzővel hitelesítették. További változás volt, hogy az igazolvány második oldalán, a testület megnevezése alatt kézzel beírva, feltüntették a szolgálati helyet is például „RENDŐRSÉG Csongrád megyei rendőrkapitánysága”. Az új igazolvánnyal ellátták: belügyminisztériumot, a rendőrséget, a határőrséget, a karhatalmat, a büntetés-végrehajtást, a tűzoltóságot és légoltalmat.

Az 1957-ben bevezetett igazolványt egy év múlva újabb követte, amely jobbára csak a címerben különbözött az előzőtől. A Kossuth-címert ugyanis az úgynevezett Kádár-címer váltotta. A vonatkozó, parancsot 1958 tavaszán HORVÁTH Gyula belügyminiszter-helyettes írta alá: *„A Belügyminisztérium kötelékébe tartozó összes szervek hivatásos és polgári alkalmazottait 1958. március 27-től 31-ig új szolgálati igazolvánnyal kell ellátni. . . . Az igazolvány a szolgálati jogviszony igazolására szolgál, és egyben belépésre jogosít a Belügyminisztérium, illetve a kötelékébe tartozó szervek épületeibe . . . ”*²⁵

A belügyi tárca vezetői részére kiadott igazolványokon egy sárga színű sáv húzódott végig, a központi állomány igazolványának érvényesítő szelvényén pedig egy piros sáv. Az igazolványokat a belügyminisztérium központi osztályai részére a tárca személyzeti osztálya, az országos parancsnokságok, a megyei főkapitányságok, illetve az alárendelt szervezetek részére pedig a személyzeti osztá-

lyaik állították ki.²⁶ **(III.sz. melléklet)** Ezzel az igazolvánnyal a belügyminisztérium, a rendőrség, a határőrség, a karhatalom, a büntetés-végrehajtás, a tűzoltóság és a légoltalom személyi állományát.

A következő, lényeges változásra 1970-ben került sor. Az új igazolvány hegesztett PVC-tokján a Belügyminisztérium szót lehetett olvasni, a második oldalon helyezkedett el a cserélhető, 64×95 mm nagyságú igazolványlap, a harmadik oldalon pedig a csillag-kapocccsal rögzített fénykép, és az érvényesítő szelvény volt található.²⁷ Az összes testület azonos típusú, speciális összetételű, vízjeles papírra nyomott igazolványt kapott.²⁸ A vízjel rajzolata ötágú, árnyékolt, 40 mm nagyságú és 38-39 mm széles csillag volt, a csillagok között 3-3 sugárvonallal. A két csillag közötti távolság vízszintes irányban 20 és 25 mm, a méretek felváltva fordultak elő: egy 20 mm-es távolságot egy 25 mm-es követ.²⁹

A rendőrség személyi állományának igazolványait az állományilletékes főkapitányság vezetője írta alá. A vezetői igazolványokon átlós piros csíkot helyeztek el. A papír világoskék volt, UV-színe kékeslila, amely a diósgyőri papírgyárban, „Szig” néven készült, az őrlése mintegy 3 és fél óráig tartott.³⁰

A rendőrség fegyverviselésre jogosító igazolványát 500 001-től 555 000-ig sorszámozták, a „RENDŐRSÉG” feliratot „mittel Enge fette Informatiopr” betűtípussal nyomtatták, s a „ciceró normal Memphis” betűtípussal nyomtatott igazolvány szó Á betűjének jobboldali alsó szára hiányzott. A testület megnevezése mellett, mind a két oldalon 7-7 vízszintes vonal helyezkedett el. Az igazolványok egységesen két alapnyomattal készültek. A kék-világos lila-kék színű első alapnyomat gilógépen készített vonalrendszer volt, amely hálószerű, összefüggő vonalokból és ezek között kialakított gombaszerű rajzolatokból állt össze. A rajzolat közepén ovális tónusban, negatív betűkből volt olvasható a „BELÜGYMINISZTERIUM” szó. A lap felső részén egy 22×5 mm-es rész üresen maradt: oda írták be a sorszámot. A narancssárga-szürke-narancssárga színű második alapnyomat is gilógépen készített vonalrendszer volt, amelyet hol az egyes alapnyomat vonalai közé, hol pedig ezekre nyomták rá. Középen üresen hagytak egy ovális mezőt. Mind a két alapnyomatot magasnyomással, íriszben, úgynevezett Heidelberg-gépen nyomták. Az elkészített, kézzel rajzolt, sárgából, barnából, pirosból és zöldből összeállított népköztársasági címernyomatok közé először az egyes, majd a kettes számú alapnyomat került. A száradás egy napig tartott.³¹

A nyomás ofszet-eljárással, Romayor típusú gépen történt. A szövegnyomáshoz négy darab különböző tartalmú 10-10, képes ofszet-lemezt készítettek.³²

Az igazolványokat kézzel, speciális, fekete tintával állították ki. A tinta összetétele 5 egységnyi Nigrosin WLA és szintén 5 egységnyi műszaki tus volt.³³ Az igazolvány egyik újdonsága volt, hogy a második oldal, amelyik a tulajdonos adatait tartalmazta, kivehető volt: így változás esetén nem kellett az egész igazolványt kicserélni, csupán az adatoldalt. **(IV.sz. melléklet)** A belügyminisztérium vezető állománya részére átlósan piros sávval áthúzott igazolványlapot és ugyancsak piros sávval áthúzott érvényesítő szelvényt rendszeresítettek. A határsávba történő belépést az érvényesítő szelvényre bélyegzett „HATÁRSÁV” felírta biztosította.

A szolgálati igazolványok, mint biztonsági okmányok

A belügyminiszter 1973 novemberében adta ki szigorúan titkos minősítésű utasítását a biztonsági okmányok védelmének szabályairól, hivatkozva egy minisztertanácsi felhatalmazásra. Az utasítás szerint biztonsági okmánynak minősült az a személyi okirat, amely tulajdonosának személyazonosságát igazolja és „*vele kapcsolatban fontos tényt rögzít, illetve feljogosítja tulajdonosát államtitok, vagy más jelentős adat megismerésére, továbbá amelynek nem jogszerű használata állam-biztonsági érdekeket sérthet, vagy veszélyeztethet. . . . A biztonsági okmányokat olyan kémiai, technológiai, valamint adminisztratív védelemmel kell ellátni, amely biztosítja a hamisított, vagy egyéb jogsértő cselekménnyel felhasznált biztonsági okmány gyors felismerését.*”³⁴ Vitás esetekben a Belügyminisztérium okmányvédelmi szervének a véleménye volt a mérvadó, a biztonsági szakértői vizsgálatok, a tömegellenőrzési módszerek kidolgozása és oktatása pedig a Belügyminisztérium Okmányszakértői Iroda hatáskörébe tartozott.³⁵ A két szervezet azonban feltehetően egy szervezet lehetett a III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség V. (Technikai) Csoportfőnökségének az alárendeltségében.³⁶

A biztonsági okmányt kibocsátó állami szerv az új okmányforma rendszeresítését köteles volt bejelenteni az Okmányszakértői Irodának. A biztonsági okmányokat és azokhoz tartozó alkotórészeket, azonban csak a Belügyminisztérium, valamint a Honvédelmi Minisztérium szervei, illetve az Okmányszakértői Iroda engedélye alapján erre kijelölt vállalatok gyárthatták. A biztonsági okmányokat öt csoportba osztották: útlevelek, határátlépési engedélyek, személyi okmányok, különleges fontosságú igazolványok, engedélyek, megbízólevelek, fontos szervek, objektumok igazolványai. Az okmányokat kibocsátó szervezetek, illetve a

gyártó vállalatok az okmányokat és az alkotórészeket pontos nyilvántartással, a technológiai leírásokat, valamint a rendeléssel, a visszaigazolással és a szállítással kapcsolatos ügyiratokat az érvényes titkos ügykezelés szabályok szerint, „szigorúan titkos” minősítésüként voltak kötelesek kezelni.

A szolgálati igazolvány-család érvényességi idején belül adta ki a belügyminiszter a szigorúan titkos minősítésű „A személyzeti munka rendje” című kiadvány kiadásáról szóló parancsát amely többek között a szolgálati igazolvánnyal is foglalkozott.

A belügyminiszter 1975-ben elrendelte, hogy a szolgálati igazolványokat 1978-ban ki kell cserélni. Erre hivatkozva készítette el 1977. VI. 3-án dr. BERKES István r.ezds. a Belügyminisztérium titkárság vezetője az okmánycserére vonatkozó előterjesztést,³⁸ az igazolványcserét részben az is indokolta, hogy a tárca munkatársai évente mintegy 90-100 darab szolgálati igazolványt veszítettek el.³⁹ A javaslat szerint rögzített betétlapnak kellett volna tartalmaznia az azonosító és a szükséges szolgálati adatokat, a fényképet ragasztással lett volna célszerű rögzíteni, fóliás bevonattal és helyet kellett volna biztosítani a személyi számnak is, továbbá alkalmazni kellett volna a kikísérletezett vízjelet és színskálát, valamint rajzolatot. Az igazolványt évente, bélyeg beragasztásával érvényesítették volna. Az előterjesztés meghatározta szerint a Belügyminisztérium III/V. csoportfőnöke biztosítsa, hogy — a jóváhagyott minták alapján a biztonsági követelményeknek megfelelően — 1977. X. 31-ig az új igazolványok és a szükséges eszközök legyártásra és a Belügyminisztérium IV/II. Csoportfőnökség részére átadásra kerüljenek. Az elképzelések között szerepelt az is, hogy évente 5 cseréljék le az igazolvány-családot.

BENKEI András belügyminiszter elrendelte, hogy 1978. I. 1-től új szolgálati igazolványt kell bevezetni. A formai változások között talán az egyik legjelentősebb az volt, hogy a korábban egységesen egy csíkkal jelölt vezetői igazolványt most egy, kettő, illetve három piros sávós, sárgás rózsaszínes vezetői igazolvány váltotta fel.

Háromsávós vezetői igazolványt kaptak: az államtitkár, a miniszterhelyettesek, a Belügyminisztérium Kollégium tagjai, az MSZMP KB Adminisztratív és Közigazgatási osztály vezetője, az MSZMP KB Adminisztratív és Közigazgatási osztály vezetőjének helyettese, az MSZMP BM Pártbizottság első titkára, a kormányórság parancsnoka, a határőrség országos parancsnoka, a tárca felügyeleti és fegyelmi osztály vezetője.

Kétsávós vezetői igazolványt kaptak: a főcsoportfőnök-helyettesek, a tűzoltóság országos parancsnoka, a csoportfőnökök, a határőrség országos parancsnokának helyettesei, a kormányórság parancsnokának helyettesei, a csoportfőnök-helyettesek, önálló osztályvezetők, az MSZMP BM Pártbizottság titkárai, a rendőr-főkapitányságok vezetői és helyettesei, az MSZMP KB munkatársai, a szovjet képviselő munkatársai.

Egysávós vezetői igazolványt kaptak: az MSZMP BM járási jogú pártbizottságainak titkárai, az önálló osztályvezető-helyettesek, a beosztott osztályvezetők.

A vezetői igazolványok belső lapjai sárgás-rózsaszínű alapnyomatúak voltak, fekete szövegnyomattal, a fényképes oldalon egy, két és három piros csíkkal. A belügyminisztérium hivatásos, vagyis központi állománya, valamint a kinevezett polgári állománya, illetve a rendőrség hivatásos és kinevezett polgári állománya kék- és rózsaszín alapnyomatú igazolványt kaptak, fekete szövegnyomattal. A Határőrség hivatásos és kinevezett polgári állománya pedig zöld- és rózsaszín alapnyomatú igazolványt vehetett át ugyancsak fekete szövegnyomattal.

A háromsávós vezetői igazolvány tulajdonosa a Belügyminisztérium valamennyi épületébe külön engedély nélkül beléphetett, beleértve az I. és a II. számú zárt épületeket is. **(V.sz. melléklet)** Ekkor kapott új szolgálati igazolványt a belügyminisztérium, a rendőrség és a határőrség személyi állománya. A tűzoltóság pedig kikerült az igazolvány-családból, ők majd 1990-ben tértek vissza. Ezeket a bordó színű borítóval ellátott belügyi igazolványokat, az elképzeléseknek megfelelően, öt év múlva lecserélték.⁴⁰

Az 1983. évi szolgálati igazolványok

1978-ban bevezetett igazolvány-család felújítására 1983. I. 1-én került sor. Az új igazolvány sajátosága volt, hogy annak állását 90 fokkal elforgatták. Az évtized végétől szerepelt az igazolványban a „POLICE”-szó, méghozzá bélyegre nyomtatva s azt beragasztva.⁴¹

Az 1982. X. 18-án megtartott miniszteri értekezlet⁴² foglalkozott többek között az új igazolványokkal: „Előterjesztés a Belügyminisztérium személyi állománya igazolványának cseréjéről, kiadásának és nyilvántartásának rendjéről.” című napirend keretében.

A miniszteri ülésen polémia alakult ki arra vonatkozóan, hogy az igazolványban szerepel a „hivatásos állományában teljesít szolgálatot” mondat, ami igaz a rendőrségre és a határőrségre, de nem igaz a Belügyminisztériumra, mert annak nincsen önálló hivatásos állománya, hanem ott hivatásos

rendőrök, határőrök teljesítenek szolgálatot. A vitát dr. KAMARA János r. altbgy. terelte vissza az igazolványokhoz és foglalta össze a teendőket, azzal hogy a szolgálati igazolványok cseréjére az előre tervezetteknek megfelelően kerül sor, amely feladat időszerű, mivel a vonatkozó miniszteri parancsban meghatározott határidő már lejárt.⁴³

Az 510 példányban kiadott miniszteri parancs az új igazolványról 1982. XI. 2-án jelent meg, amely bevezetőjében kiemelte: „A hivatásos állomány szolgálati, a polgári alkalmazottak munkáltatói, a nyugállományúak nyugdíjas igazolványa (A továbbiakban: igazolvány) a belügyi testülethez tartozást igazoló és meghatározott belügyi objektumba való belépésre jogosító okmány. Fontos állambiztonsági érdek fűződik ahhoz, hogy fokozódjon a biztonsági rendszabályok hatásossága, korszerűsödjenek az okmányvédelmi módszerek, az igazolványok kezelése és nyilvántartása egyszerűsödjön, és érvényesüljenek a takarékosági követelmények.”⁴⁴

A hivatásos állomány igazolványát 5 évre 1983. I. 10-ig, a polgári állományúakét pedig 10 évre 1983. I. 31-ig kellett kiadni, a nyugdíjas igazolványok nem változtak. Az érvényesítés az évente beragasztott érvényesítő bélyeggel történt. A parancs meghatározta, hogy az igazolványokat kiknek kellett aláírni, kik voltak jogosultak a vezetői igazolványokra, a vonatkozó ügyintézés és az objektumokba történő belépést, bár ez utóbbit csak nagy általánosságban, utalva arra, hogy ezt konkrétan kiknek kellett szabályozni. Újdonságnak számított, hogy a parancs előírta: „A BM Sajtóosztály vezetője intézkedjen, hogy a hivatásos állomány új mintájú szolgálati igazolványát a lakosság – a rá vonatkozó mértékben – megismerhesse.”⁴⁵ A Magyar Televízió „Kék fény” című műsorában valóban bemutatták a rendőrség, a határőrség és a belügyminisztérium szolgálati igazolványait, majd pedig a *Képes Újságban* – amely a „Kék fény” adásai után rendszeresen foglalkozott az ott bemutatott bűncselekményekkel – megjelentették a rendőrség szolgálati igazolványának lekicsinyített, fekete-fehér fényképét.

A hivatásos és polgári igazolvány kék műbőr borítású, álló alakú, a hivatásos első (külső) oldalán a Magyar Népköztársaság ezüstnyomású címerével, a polgári ezüstnyomású „IGAZOLVÁNY” felirattal, a 2. és a 3. oldalak fekvő elrendezésűek, az alnyomatok a hivatásos és polgári állománynál eltérőek voltak. Valamennyi igazolvány műanyag tokkal volt ellátva. Az igazolványtípusok megkülönböztetésére a fekete színű szövegnyomatban a „BELÜGYMINISZTERIUM”, a „RENDŐRSÉG”, illetve a „HATÁRŐRSÉG” szó szerepelt. A két-, illetve a háromsávós vezetői igazolványt a belügyminiszter, az egysávós érvényesítő szelvényvel ellátott igazolványt a tárca személyzeti csoportfőnöke írta alá. A kétsávós vezetői igazolvány és az egysávós érvényesítő szelvényvel rendelkező igazolvány tulajdonosa a tárca valamennyi központi, zárt és területi szervezeteinek az épületébe beléphetett, a háromsávós vezetői igazolványé pedig valamennyi belügyminisztériumi épületbe.

A parancs arra is utasítást adott, hogy a hitelesítő bélyegzők egységesen kör alakúak, 20 mm átmérőjűek legyenek, középen az állami címerrel, illetve melyik szervezethez, milyen számozású bélyegző tartozik, például az 1. számú „BELÜGYMINISZTERIUM” feliratú a központi állomány részére, a 203. számú „RENDŐRSÉG” feliratú a BM Forradalmi Rendőri Ezred, valamint a 301. számú „RENDŐRSÉG” feliratú a Budapesti Rendőr-főkapitányság és a 204. számú „HATÁRŐRSÉG” feliratú pedig a határőrség országos parancsnokság által kiállított igazolványokba kerültek be.

A háromsávós vezetői igazolványra és egysávós érvényesítő bélyegre jogosultak voltak: az államtitkár, a miniszterhelyettesek, a Belügyminisztérium Kollégium tagjai, az MSZMP KB Közigazgatási és Adminisztratív Osztály vezetője, az MSZMP KB Közigazgatási és Adminisztratív Osztály vezetőjének helyettese, az MSZMP BM Bizottságának első titkára, az MSZMP BM Bizottságának titkárai, az MSZMP Határőrségi Bizottság első titkára, a tárca főcsoportfőnök-helyettesek, az „M” és szervezési csoportfőnök, a minisztérium titkárság-vezetője, a tárca felügyeleti, fegyelmi, belbiztonsági osztály vezetője, a határőrség országos parancsnoka, a tűzoltóság országos parancsnoka, a kormányőrség parancsnoka, a rendőr-főkapitányságok vezetői, a KISZ BM Bizottság első titkára, a Közalkalmazottak Szakszervezete BM Bizottságának titkára.

Kétsávós vezetői igazolványra és egysávós érvényesítő bélyegre jogosultak: a csoportfőnökök, a csoportfőnök-helyettesek, a önálló osztályvezetők, az MSZMP Határőrségi Bizottság titkárai, a határőrség országos parancsnokának helyettesei, a tűzoltóság országos parancsnokának helyettesei, a kormányőrség parancsnokának helyettesei, a rendőri ezred parancsnoka, a rendőr-főkapitányságok vezetőinek helyettesei.

Egysávós érvényesítő szelvényvel rendelkeztek: az önálló osztályvezető-helyettesek, a beosztott osztályvezetők, az MSZMP BM Bizottság munkatársai, az MSZMP BM járási jogú pártbizottságainak titkárai, a határőrség törzsfőnökének helyettese, a felügyeleti osztály.

A jogosultak körét az 1978-as szabályozásban foglaltakkal összehasonlítva láthatóvá válik, hogy jelentős változás jött létre a vezetői igazolványokra jogosultak körében, az új felsorolásból már kimaradtak a szovjet képviselői tagjai. **(VI.sz. melléklet)**

A Minisztertanács Tanácsi Hivatal 1988-ban történt megszűnését követően, az ott dolgozók átkerültek a belügyminisztérium személyi állományába, ezért a szolgálati igazolványok témájának szabályozását módosítani kellett, az átkerülő személyi állomány szolgálati igazolványát „BELÜGYMINISZTERIUM alkalmazottja” felirattal látták el.

Nem sikerült azonban teljesíteni azt az elképzelést – részben a politikai események felgyorsulásának köszönhetően is –, hogy öt év múlva újabb igazolvány-család lásson napvilágot.

Az 1991. és 1995. évi szolgálati igazolványok

Az új igazolványt 1991-ben vezették be, megszüntetve a vezetői, és a központi állománynak kiadott igazolványt mindezt a demokrácia jegyében. Igaz, ezt már korábban, még az előző igazolvány-család idején rendelték el.

Az új igazolvánnyal visszatértek az 1945 utáni gyakorlathoz, amikor is a rendőri igazolványok egy laposak voltak. Az új 75×105 mm nagyságú, kék és rózsaszín összhatású rendőr-igazolványt a belügyminiszter 1990 novemberében rendszeresítette: „. . . Az igazolvány a Belügyminisztériumhoz vagy irányított szervei valamelyikéhez való tartozást, illetve a Belügyminisztérium és szervei tulajdonában, kezelésében álló meghatározott épületbe való belépésre jogosultságot igazolja. A rendőrség, a határőrség, a Magyar Köztársaság Kormányőrsége hivatásos állományú tagjai igazolványa a fegyverviselésre és intézkedésre való jogosultságot is igazolja. . . . Az igazolvány visszavonásig van érvényben. . . .”⁴⁶

A szabályozás tartalmazott egy olyan mondatot is, amely korábban elképzelhetetlen volt: „Amennyiben a személyazonosság igazolása más hatóság előtt indokoltá válik, úgy a »személyi igazolvány« bemutatása kötelező.”⁴⁷

Ennek az igazolvány-családnak az érdekessége volt, hogy ekkor jelent meg először a Kormányőrség önálló igazolványa, hiszen előtte és 1995-óta ismét a kormányőrök, illetve a Köztársasági Őrezred tagjai a „RENDŐRSÉG” feliratú igazolványt birtokolták.

Az igazolvány 75×105 mm méretű álló formátumú, 200 g/m² területsúlyú vízjeles karton volt, amelyet laminátorral két műanyag lap közé sütöttek. A számítógépes rajzolatrendszert vonalraszterre bontva, ismétlődő elemeket nem tartalmazó geometrikus elemekből alakították ki és írisz nyomást alkalmaztak az alsó alnyomatrendszerben, míg a másodikban reliefszerű rajzolat szerepelt, ismétlődő elemeket nem tartalmazó, fokozatosan csökkenő, illetve növekvő alakzatokból képezve. A szövegnyomat fényesedéssel, kézi montírozással és számítógéppel készített intenzív színű nyomat volt. **(VII.sz. melléklet)**

Az új szolgálati igazolvány-család öt testület igazolványait foglalta magába: rendőrség, határőrség, kormányőrség, állami tűzoltóság, polgári védelem.

Ezzel az igazolvány-családdal zárult le a papíralapú belügyi szolgálati igazolványok korszaka. Az új igazolvány 4 év múlva jelent meg az előirtakhoz képest, egy évvel korábban. 1995-ben vezették be az új igazolvány-családot, amikor is összesen 80 000 igazolványt cseréltek le, mintegy 150 millió forintos költséggel.⁴⁸ A kiadás okai között szerepelt az is, hogy a megelőző években 1703 darab igazolványt veszítettek el, illetve loptak el a tulajdonosaiktól. A gyártó cég titkos pályázaton nyerte a jogot az előállításra. A belügyminiszter vonatkozó utasítása ezúttal a *Belügyi Közlöny*ben is napvilágot látott, akárcsak a későbbi módosítások.

Az igazolvány 85×54 mm méretű kártyaigazolvány volt, amelynek nyomathordozója műanyaglap volt és amit laminátorral két műanyag lappal építettek össze. Az igazolványok négyszínnyomásúak voltak és ofszettechnológiával készültek. Nyomdai úton került rögzítésre a számítógépes rajzolatrendszer, a köztársasági címer, a munkáltató, illetve a rendvédelmi testület megnevezése (amellyel egyvonalban a köztársaság címerének hologramja látható), valamint az állományviszony, vagy az alkalmazási jogviszony megnevezése. A megszemélyesítés során került rögzítésre a tulajdonos 25×32 mm nagyságú, lézergravírozásos eljárással készített fekete-fehér fényképe, neve és rendfokozat, a köztisztviselői, illetve közalkalmazotti jogviszony megjelölése, valamint vezető esetében a vezetői megbízás megnevezése. Az igazolvány hátoldalán szerepelt a tulajdonos sajátkezű aláírása, a vércsoport meghatározása,⁴⁹ a kitöltés dátuma, a gépi olvasás kódja, a munkáltató kódja és a TAJ-szám. **(VIII.sz. melléklet)**

A rendvédelmi testületek szolgálati igazolványának történeti kutatása még az elején tart, amely speciális, de érdekes terület. A szolgálati igazolvány, akárcsak az egyenruha vagy a szolgálati jelvény, alkalmas arra, hogy erősítse az identitást, hiszen a testülethez tartozás egyik alapvető kifejező eszköze.

Jegyzetek:

¹ A közhit mind a mai napig ezt 1956 októberére datálja, amikor is NAGY Imre – nem éppen az érvényben lévő jogszabályok figyelembevételével – aláírt egy dokumentumot, amely szintén az (akkor már nem létező) Államvédelmi Hatóság megszűntetéséről szólt – valójában az 1955-ben felállított Államvédelmi Főcsoportfőnökséget számolták fel 1956-ban.

² RÁKOSI: 911 p.

³ BARÁTH: 149.p.

⁴ BARÁTH: op.cit. 157.p.

⁵ A magyar belügyminiszter mindig politikus volt, de ha hivatásos állományú rendőrt neveztek ki miniszterre, akkor megszüntették az állományviszonyát, és „civilként” töltötte be a miniszteri posztot (mint KAMARA János r.altbgy. esetét 1985-ben).

⁶ MNL-OL-M-KS 276. F. 53/260 ö.e.

⁷ A Belügyminisztérium Kollégiumának tagjai voltak 1953 nyarán: SINGER (GERŐ) Ernő belügyminiszter, PIROS László á.v.ör. a belügyminiszter első helyettese, GYÖRE József belügyminiszter-helyettes, DÉKÁN István á.v.ör. belügyminiszter-helyettes, KUCSERA László á.v.alez. a Kémelhárító Osztály vezetője, GAZDIG Gyula á.v.alez. a Hírszerző Osztály vezetője, BALÁZSI Béla á.v.alez. a Vizsgálati Főosztály vezetője, VALENCSAK János á.v.ör. a Határőrség és a Belső Karhatalom parancsnoka, PÖCZE Tibor r.vör. országos rendőrkapitány, ÁCS Ferenc á.v.ezds. a Személyzeti Főosztály vezetője és BERECZ Béla á.v.ör. az Anyagi és Technikai Főosztály vezetője.

⁸ KAJTÁRI: 67.p.

⁹ Loc.cit. 80.p.

¹⁰ Loc.cit. 82.p.

¹¹ Az egységes Belügyminisztérium kialakításával párhuzamosan hozták létre a megyei szervezeteket, egy-egy megye egy-egy főosztály lett: Belügyminisztérium Pest Megyei Főosztálya. A városok pedig osztályok lettek: Belügyminisztérium Pest Megyei Főosztálya, Váci Osztály.

¹² KAJTÁRI: op.cit. 80.p.

¹³ Az igazolmányok végül is a következő feliratokkal készültek el: Belügyminisztérium, BM Budapesti Főosztály, BM Megyei Főosztály, Rendőrség, Határőrség és Belső Karhatalom, Büntetés-végrehajtási Őrség, Légoltalom, Tűzoltóság

Loc.cit. 83.p.

¹⁴ BM.KI. 1953. évi 24. doboz 10-0871/1953.

¹⁵ 1382/1956 (IV. 21.) BM.h.pcs.

¹⁶ SIMON: 167.p.

¹⁷ Az 1956 tavaszán rendszeresített szolgálatteljesztési igazolmányok megnevezései voltak: Belügyminisztérium, BM Budapesti Főosztály, BM Megyei Főosztály, Rendőrség, Határőrség, Belső Karhatalom, Büntetés-végrehajtási Őrség, Légoltalom, Tűzoltóság.

Loc.cit.

¹⁸ Loc.cit. 167.p.

¹⁹ BM.KI. miniszteri iratok, 1957. év 54. 1/1145/a. Az elnöki főosztály tájékoztatója az új szolgálatteljesztési igazolmányokról.

²⁰ A „politikai” ezáltal nem a pártkomisszárokat, hanem az akkori polgári titkosszolgálatot, a Politikai Nyomozó Főosztályt jelöli.

²¹ Irodai beosztottak, gépirók, személyi igazolmány és bűnügyi nyilvántartók stb.

²² A miniszterhelyettesi értekezleten részt vett TÖMPE István a belügyminiszter első helyettese, PÖCZE Tibor r.vör. miniszterhelyettes, KURIMSZKY Sándor r.vör. miniszterhelyettes, GARAMVÖLGYI Vilmos miniszterhelyettes, MÁTYÁS László r.ezds., SÓS György r.ezds., KARDOS György r.ör. gy., dr. HORVÁTH János r.alez.

²³ SIMON: op.cit.

²⁴ BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1957. év 54. 1/1145/a. Az elnöki főosztály tájékoztatója az új szolgálatteljesztési igazolmányokról.

op.cit.

²⁵ BM.KI. op.cit. 1985. év 54. doboz 10-23/8/1958.

²⁶ SIMON: op.cit.

²⁷ BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1970. év 5022. sz. Iktatószám: 1-a/199Belügyminisztérium III/V-2 osztály által 1970. májusában kiadott „Az új BM. szolgálatteljesztési igazolmányok dokumentációja”.

²⁸ SIMON: op.cit. 168.p.

²⁹ BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1970. év 5022. sz. Iktatószám: 1-a/199 3. old Belügyminisztérium III/V-2 osztály által 1970. májusában kiadott „Az új BM. szolgálatteljesztési igazolmányok dokumentációja”

³⁰ Az összetétele hollandinként a következő volt:60kg diósgyöri pamut, 200 kg svéd extra szulfitecellulóz, 30 kg saját selejt, 60 kg kaolin, 2 kg keményítő, 6 l montánviasz, 20 l 21 %-os Lacresin és 25 l diósgyöri keverésű timsó. Festés: 133 %-os Solaminlichtblau BRR. Pelyhezés: Optinol, Rhodamin és Fluorescein gyapjúsál. A hamutartalom 12 %-os, a grammsúly 75-80 gr/m².

³¹ BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1970. év 5022. sz. Iktatószám: 1-a/199Belügyminisztérium III/V-2 osztály által 1970. májusában kiadott „Az új BM. szolgálatteljesztési igazolmányok dokumentációja”.

³² 1. lemez: - BM fegyverviselésre nem jogosult 2 db.;
- rendőrség, fegyverviselésre nem jogosult 2 db.;
- tűzoltóság, fegyverviselésre nem jogosult 4 db.;
- határőrség, fegyverviselésre jogosult db.;

2. lemez: - BM fegyverviselésre jogosult, vezetői 2 db.;
- határőrség, fegyverviselésre nem jogosult 6 db.;
- határőrség, fegyverviselésre nem jogosult 2db.;

3. lemez: - BM, fegyverviselésre jogosult 8 db.;
- karhatalom, fegyverviselésre jogosult 2 db.;

4. lemez: - rendőrség, fegyverviselésre jogosult 10 db.

BM.KI. miniszteri iratok, 1970. év 5022. sz. Iktatószám: 1-a/199 9.p. Belügyminisztérium III/V-2 osztály által 1970. májusában kiadott „Az új BM. szolgálatteljesztési igazolmányok dokumentációja”

³³ BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1970. év 5022. sz. Iktatószám: 1-a/199. Belügyminisztérium III/V-2 osztály által 1970. májusában kiadott „Az új BM. szolgálati igazolványok dokumentációja”

³⁴ BM.KI. 10-22/24/1973. 024/1973. (XI. 19.) BM.ut. a biztonsági okmányok védelmének szabályairól.

³⁵ 1988-ban BM Okmány- és Írásszakértői Iroda névre keresztelték át, napjainkban ezt a feladatot a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat látja el.

³⁶ CSEH: 81.p.

³⁷ „225. A hivatásos állomány tagjait, a kinevezett, illetve a szerződéses polgári alkalmazottakat a kinevezésre, illetve a munkaviszony létesítésére vonatkozó állományparancs alapján szolgálati, a nyugállományba helyezéskor nyugdíjas igazolvánnyal, a Belügyminisztériummal és a szerveivel munkakapcsolatban álló polgári személyeket belépővel kell ellátni.

226. A BM hivatásos, kinevezett és szerződéses polgári állomány tagjai állománycsoportonként eltérő igazolvánnyal, betétlappal, érvényesítő szelvényvel rendelkeznek. Az igazolvány meghatározza, hogy az mely BM objektumba jogosít belépésre.

a) a szolgálati igazolványa hivatásos állomány tagjait feljogosítja: szolgálati viszonyának igazolására, szolgálati intézkedésre, fegyverviselésre, BM objektumaiba való belépésre. . . .

227. Az igazolványok szigorú elszámolási rend alá tartozó okmányok. A nyilvántartásukra felfektetett könyvet a változások azonnali átvezetésével állandóan naprakész állapotban kell tartani. . . .

229. Az igazolványok kitöltését az e célra kiadott vegytintával kell elvégezni. A nevet és a rendfokozatot jól olvashatóan, nyomtatott betűvel, a testületi hovatartozást rövidített jelzéssel (r., hór., tú.) kell az igazolványba beírni.

a) A Kinevezett polgári alkalmazottak esetében a szakmai cím rövidítését az I. ügyviteli csoportba tartozóknál a tényleges beosztást (előadó, segédelőadó stb.), a szerződéses polgári alkalmazotknál pedig „szerz. pa.” rövidítést kell az igazolványba beírni.

b) A fénykép felerősítéséhez fémcsillagot és ragasztót, a hitelesség igazolásához szárazbélyegzőt kell használni. Az igazolványt aláírással vagy névbélyegzővel kell ellátni.

c) A szerződéses polgári alkalmazottak szolgálati igazolványába be kell írni mely szerv állományába tartozik, épületbe történő beléptetésüket a hatáskörileg illetékes parancsnokok szolgálati jegyén engedélyezik. Az igazolvány kiadása során be kell jegyezni az igazolványba a belépésre való jogosultságot. . . .

230. A Belügyminisztérium szervei közötti áthelyezés, testületek közötti átminősítés, névváltozás, rendfokozatváltozás esetén az igazolványt két héten belül be kell vonni, illetve ki kell cserélni.”

06/1975 (III. 17.) BM.pcs. 84-86.p.

³⁸ BM.KI.op.cit. 1977. év 184. doboz 12-1248/1/1977.

³⁹ SIMON: op.cit. 169.p.

⁴⁰ BM.KI. op.cit. Irattár 1977. év 184. doboz 10-23/33/1977.

⁴¹ SIMON: op.cit. 169.p.

⁴² A miniszteri értekezlet napirendi pontjai voltak: Jelentés a 3032/1981. Mt. h. sz. határozat végrehajtásáról, a görög emigránsok helyzetéről; Előterjesztés a Belügyminisztérium személyi állománya igazolványának cseréjéről, kiadásának és nyilvántartásának rendjéről; Jelentés a tiltott határátlépések megakadályozására irányuló határőrségi fegyverhasználatról; Különfélék.

⁴³ Előadó: KISS Lajos r.vörgy. címszó alatt. Az értekezletet – a távollévő miniszter helyett – dr. KAMARA János r.altbgy. vezette. Az előterjesztés KISS Lajos r.vörgy. tájékoztatta a jelenlevőket, hogy az igazolvány színéről (kék) már döntött a miniszter. Egyszerűsítésként értékelte, hogy a hivatásos állomány 5 évig érvényes igazolványával szemben, a polgári állomány 10 évre kap igazolványt, és nem jegyzik be a rendfokozatukat. Javasolta, hogy a vezetői igazolványok közül az egysávos csíkozását – mivel azok tulajdonosainál a legnagyobb a fluktuáció – szüntessék meg, és helyette az érvényesítő bélyegen legyen egy piros csík. LADVÁNSZKY Károly r.altbgy. az igazolványok aláírásának problémájáról beszélt, nevezetesen: a megyei rendőr-főkapitányoknak nagyon sok igazolványt kell aláírniuk, példaként említve a budapesti rendőrfőkapitányt, akinek az íróasztalán – amikor LADVÁNSZKY Károly r.altbgy. nála járt – 200 igazolvány várt aláírásra. Erre KISS Lajos r.vörgy.-től azt a választ kapta, hogy ezentúl a főkapitányok csak a hivatásos állományúakét írják alá, a polgári állományúakét ezentúl a főkapitányságok személyügyi osztályvezetői. FÖLDESI Jenő hór.vörgy. szerint a rendőr hatósági közegként történő eljárást nem az határozza meg, hogy ki írja alá az igazolványt. Kamara államtitkár pedig így vélekedett: „. . . azok, akik korábban rendőrök voltak, azok tudhatják, hogy a rendőrigazolványban a rendőr, az utcai rendőr, a szolgálatos rendőr mindig szívesen viselte és szívesen őrizte az ő főkapitányának az aláírását. . . . Vannak akik még ma is őrzik és szívesen veszik elő a régebbi igazolványukat. Emlékként őrzik.” Ugyancsak LADVÁNSZKY Károly r.altbgy. említette meg, hogy az igazolvány állásának 90 fokos elforgatását a nyomozók kérték, akik a polgári öltözködésük okán legtöbbször használják az intézkedéseik során az igazolványt: „kipróbáltuk . . . jól tudják használni, nincs vele gond . . .” KOVÁCS György a különböző objektumokba történő belépésre belépéssel kapcsolatban tett észrevételt: a pártbizottság két titkára, a BM KISZ-bizottság első titkára és a szakszervezeti bizottság titkára is kapjon olyan munkaadói, illetve szolgálati igazolványt, amellyel beléphetnek a belügyi objektumokba.

MNL-OL. op.cit. XIX-B-1-Y 30. doboz, BM miniszteri értekezlet anyagai (másolat) 1982. II. félév 10-52/45-47, 49/1982. X.18.

⁴⁴ BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1982. év 10-22/30/1982. 30/1982.XI.2. Az új szolgálati igazolványok.

⁴⁵ Loc.cit.

⁴⁶ BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1990. év 10-21/70/1990.

⁴⁷ Loc.cit.

⁴⁸ SIMON: op.cit. 169.p.

⁴⁹ Ez a hivatásos állomány esetében kötelező votl, másoknál csak írásbeli kérelemre vezették rá az igazolványra.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**TANULMÁNYOK**

- BARÁTH — BARÁTH Magdolna: Gerő Ernő a Belügyminisztérium élén, 1953-1954. 147-149.p. In GYARMATI György (szerk.): *Trezor 1. A Történeti Hivatal Évkönyve 1999*. Budapest, 1999, Történeti Hivatal. 312 p. HU-ISSN 1585-3993.
- CSEH — CSEH Gergő Bendegúz: A magyarországi állambiztonsági szervek intézménytörténeti vázlat, 1945-1990. 73-90.p. In GYARMATI György (szerk.): *Trezor 1. A Történeti Hivatal Évkönyve 1999*. Budapest, 1999, Történeti Hivatal. 312 p. HU-ISSN 1585-3993.
- SIMON — SIMON F. Nándor: A belügyi szolgálati igazolványok 1945-1995. *Magyar Rendészet*, IV.évf. (2004) 3.sz. 165-179.p. HU-ISSN 1586-2895.

SZÖVEGGYŰJTEMÉNYEK

- KAJTÁRI — KAJTÁRI Erzsébet: *A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953-1956*. Budapest, 2001, Történeti Hivatal. 1060 p. HU-ISBN 963 00 6623 8. /Állambiztonsági történeti tár, 1./ HU-ISSN 1587-6268.

MEMOIROK

- RÁKOSI — RÁKOSI Mátyás: *Visszaemlékezések 1940-1956*. Budapest – Hódmezővásárhely, 1997, Napvilág Kiadó - HódPress. 1122 p. HU-ISBN 963 90 8215 5.

LEVÉL- IRAT ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

- BM.KI. — Belügyminisztérium Központi Irattára.
- MNL-OL-M-KS — Magyar Nemzeti Levéltár, Országos Levéltár, A Magyar Dolgozók Pártja és a Magyar Szocialista Munkáspárt iratainak gyűjteménye.

JOGSZABÁLYOK

- 1382/1956 (IV. 21.) BM.h.pcs. — 1382/1956 (IV. 21.) BM.h.pcs. Új szolgálati igazolványok kiadása. Belügyminisztérium Központi Irattára. 1956. év 41. doboz 22-991/1956.
- 06/1975 (III. 17.) BM.pcs. — 06/1975 (III. 17.) BM.pcs. A személyzeti munka rendje. Belügyminisztérium Központi Irattára. 10-21/6/1975
- 024/1973. (XI. 19.) BM.ut. — 024/1973. (XI. 19.) BM.ut.a biztonsági okmányok védelmének szabályairól. Belügyminisztérium Központi Irattára. 10-22/24/1973.

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz.melléklet
Az 1953-ban bevezetett szolgálati igazolvány.
- II.sz.melléklet
Válogatás az 1956-ban rendszeresített igazolványokból.
- III.sz.melléklet
1958. évi igazolvány a BM központi állománya részére.
- IV.sz. melléklet
Az 1970-es igazolványcsalád BM vezetői állománya tagjainak számára kiadott szolgálati igazolvány.
- V.sz. melléklet
Az 1978. évi háromsávós vezetői igazolvány.
- VI.sz. melléklet
Az 1983-ban bevezetett rendőrségi igazolvány.
- VII.sz. melléklet
Az 1991. évi szolgálati igazolvány.
- VIII.sz. melléklet
Az 1995-ben bevezetett műanyag alapú igazolvány.

I.sz.melléklet

Az 1953-ban bevezetett szolgálati igazolvány.

Forrás ! Rendőrség-történeti Múzeum

II.sz.melléklet

Válogatás az 1956-ban rendszeresített igazolványokból.

III.sz.melléklet

1958. évi igazolvány a BMközponti állomány részére

Forrás ! A szerző gyűjteményéből.

IV.sz. melléklet

Az 1970-es igazolványcsalád BM vezetői állománya tagjainak számára kiadott szolgálati igazolvány.

Forrás ! A szerző gyűjteményéből.

Forrás ! A szerző gyűjteményéből.

V.sz. melléklet

Az 1978. évi háromsávós vezetői igazolvány.

Forrás ! BM.KI. op.cit. miniszteri iratok, 1977. év 53-4/136-1977. BM. szolgálati igazolványok dokumentuma.

VI.sz. melléklet

Az 1983-ban bevezetett rendőrségi igazolvány.

Forrás ! A szerző gyűjteményéből.

VII.sz. melléklet

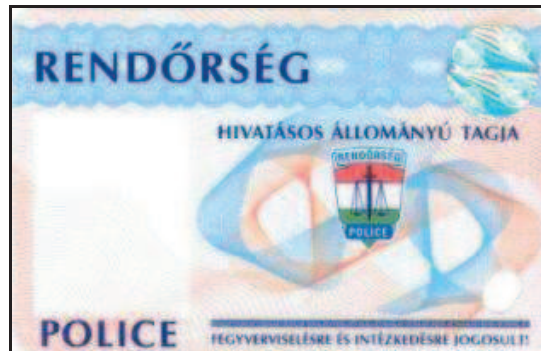
Az 1991. évi szolgálati igazolvány.

Forrás ! BM Személyzeti és Munkaügyi Főosztály.

VIII.sz. melléklet

Az 1995-ben bevezetett műanyag alapú igazolvány.

Forrás ! BM Személyügyi Főosztály.